

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

24. Amplificationes Ciceronianæ discutiu[n]tur: Ac primùm Auaritia & ambitio P. Rulli exaggeratur per congeriem partium atq[ue] effectorum, & per anaphoram tractatur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Locorum
gnatio.

Nam si diligentius perferueris, omnes penè omnibus locos locis, & figuras figuris illigatas, atque intextas reperies; Sed hoc in varijs argumentis. Itaque videndum est in hac potissimum, quid materia ratio patiatur, aut admitat, videntur cerè ij primum loci, qui essentiam rei magis spectant, melius coniungi, vt definitio, genus, species, causã, partium enumeratio. Deinde antecedentia, consequentia, adiuncta, similitudines, contraria, & cetera id genus.

Inter figuras aliã pertinent ad conformationem imaginum, descriptionemque rerum, aliã ad probationem argumentorum, aliã ad exhilarandam orationem, aliã ad succedendam; quæ verò sunt eiusdem generis, coniunguntur, quanquam ad varietatis illecebram, aliã alijs insuper adduntur, tam diuerso concentu, vt difficile sit in hac re certum aliquid definire.

Iuuat tamen aliqua exempla ex Cicerone potissimum legere, quibus conformationem illam locorum, & figurarum in amplificatione cognoscere, atque annotare possis.

Amplificationes Ciceroniana discutuntur.

Ac primum auaritia, & ambitio P. Rulli exaggeratur per congeriem partium; atque effectorum, & per anaphoram tractatur.

CAPVT XXIV.

De lege A HÆC tu P. Rulle M. Bruti sceleris vestigia, quam monumenta maiorum sapientia sequi maluisti. Hæc tu cum istis tuis actoribus excogitasti, vt vetera vectigalia venderetis, & expleretis noua. Vrbi Capuam ad certamen dignitatis opponere vis, vt sub vestrum ius, iurisdictionem, potestatem, vrbes, nationes, prouincias, liberos, populos, Reges, terrarum denique orbem subiungeretis, vt cum omnem pecuniam ex arario exhausissetis, ab omnibus Regibus, gentibus, Imperatoribus nostris coegissetis, tamen omnes vobis pecunias ad nutum vestrum penderent, vt iidem partim inuidiosos agros a Syllanis possessoribus, partim desertos, ac pestilentes a vestris necessarijs, a vobismet-

ipsis emptos, quanti velleretis, P. Romano indiceretis: vt omnia municipia, coloniasque Italia nouis colonis occuparetis, vt quibuscunque in locis vobis videretur, ac quam multis videretur, colonias: vt omnem tempus vestris militibus, vestris vrribus, vestris prælijs cingeretis, atque oppressam teneretis, vt ipsum Cn. Pompeium, cuius præsidio læpissimè populus Romanus contra acerrimos hostes, & contra improbissimos ciues victor extitit, proscribere, atque horum conspectu priuare possletis, vt nihil auro, & argento violari, nihil numero, & suffragijs declarari, nihil elata manu perfringi posslet, quod vos non oppressu, atque ereptum teneretis, vt volitaretis interea per gentes, per regna omnia, cum imperio summo, cum iudicio infinito, cum omni pecunia, vt veniretis in castra Cn. Pompei, atque ipsi castra, si commodum vobis esset, venderetis, vt interea magistratus reliquos, legibus omnibus soluti, sine metu iudiciorum, sine periculo petere possletis, vt nemo ad populum Rom. vos adducere, nemo producere, non senatus cogere, non Consul coërcere, non tribunus pleb. retinere posslet.

Iam cuius facile est istius amplificationis artificium intueri. Primum constat rebus, & magnis, & multis, quæ in personis, & negotijs sitæ sunt. Videntur vt breuissimè Rulli auaritiam, circa vectigalia, Capuam, ararium, prouincias, agros Syllanos, oppressionem virorum fortium, & cetera. notauit magna orationis volubilitate: hæc pertinent ad *subiugationem potestatem, vrbes, nationes, prouincias, liberos, populos, Reges, terrarum denique orbem.* Hæc spectant *augmētum* forsitan vno verbo Demosthenes dixisset, *terrarum orbem.* Sed hic Ciceronis modus plurimum valet ad illam adipalem, quam fouebat, eloquentiam innutriendam.

Sequens modus multum est in augmētum: quippe vno verbo, cum vellet dicere præceptum fuisse Nauy consilium per sermocinationem, & ad Demosthenem ita subiicit pro Quinctiano 53.

Cum ius amicitia, societatis, affinitatis ageretur, cum officii rationem atque existimationis duci conueniret, eo tempore, tu nõ modo, aut C. Aquilium, aut L. Lucullum, sed ne ipse quidem te consuluisti, sed ne ipse quidem ad te retulisti, ne hæc quidem locutus es. Horæ duæ fuerunt. Quinctius ad

vadi-

radimonium non venit: quid ago? respirasset cupiditas atque auaritia, paululum: aliquid loci rationi & consilio dedisses: tu te collegisses, non in eam turpitudinem venisses, vt hoc esset tibi apud tales viros confitendum, qua tibi vadimonium non sit obitum, eadem te hora consilium cepisse hominis propinqui fortunas funditus euertere.

Hæc verbosior est amplificatio, popularis tamen, & ad mortem efficax. Eiusdem generis est ista num. 188. pro Cluentio p. 674.

Quod hoc portentum, Dij immortales! quod tantum monstrum in vllis locis, quod tam infestum scelus, & immane, aut vnde natum esse dicam? iam enim videtis profecto, Iudices, non sine necessarijs me; ac maximis causis, principio orationis meæ de matre dixisse; nihil est enim mali, nihil sceleris; quod illa ab initio filio noluerit, optauerit, cogitauerit, effecerit.

Amplificatur Saffia libido, num. 12. pro Cluentio.

CAVTV XXV.

CVm essent hæ nuptiæ, plenæ dignitatis, plenæ concordia; repente est exorta mulieris importuna nefaria libido, non solum dedecore, verum etiam scelere coniuncta. Nam Saffia, mater huius Auiti (mater enim à me nominis causa, tamen in hunc hostili odio & crudelitate est, mater, inquam, appellabitur: neque vquam illa ita de suo scelere & immanitate audier, vt naturæ nomen amittat. Quo enim est ipsum nomen amantius indulgentiusque maternum, hoc, illius matris, quæ multos iam annos, & nunc cum maxime filium interfectum cupit, singulare scelus, maiore odio dignum esse ducetis. Ea igitur mater Auiti, Melini istius adolefcētis, generi sui, contra quam fas erat, amore capta: Primum, neque id ipsum diu, quo quo modo poterat, in illa cupiditate continebatur: deinde illa flagrate coepit amentia, sic inflammata ferri libidine, vt eam non pudor, non pudicitia, non pietas, non macula familiae, non hominum fama, non filij dolor, non filiae mœror à cupiditate reuocaret: Animum adolefcētis, nondum consilio ac ratione confirmatum, pellexit ijs omnibus rebus quibus illa ætas capi ac deliniri potest. Filia, quæ non solum illo communi do-

lore muliebri, in eiusmodi viri iniurijs angeretur, sed nefarium matris pellicarum ferre non posset, de quo ne queri quidem sine scelere se posse arbitraretur, ceteros sui tanti mali ignaros esse cupiebat, in huius amantissimi sui fratris manibus, & gremio, & mœrore, & lacrymis consensebat. Ecce autem subitum diuortium, quod solacium omnium malorum fore videbatur. Discedit à Melino Cluentia: vt in tantis iniurijs, non inuita: vt à viro, non libenter. Tum verò illa egregia, ac præclara mater, palam exultare læticia, ac triumphare gaudio coepit, victrix filia, non libidinis. Itaque diutius suspicionibus obscuris lædi famam suam noluit: lectum illum genialem, quem biennio ante filia suæ nubenti strauerat, in eadem domo sibi ornari, & sterni, expulsa atque exturbata filia, iubet. Nubit genero foris, nullis auspicijs, nullis auctoribus, funestis ominibus omnium. O mulieris scelus incredibile, & præter hanc vnã in omni vita inauditum! ô libidinem effrenatam, & indomitam! ô audaciam singulari, non timuisse, si minus vim Deorum, hominumque famam, at illam ipsam noctem faceretque illas nuptiales? non limen cubiculi non cubile filia? non parietes denique ipsos, Superiorum testes nuptiarum? Perfregit, ac prostravit omnia cupiditate ac furoris, vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia.

Animaduerte in hac tota narratione singulare grandis illius & exaggerata eloquentia *Explicatur artificium, primum rem improbam & fene- superior istam narraturus, incipit à commemoratione amplifica-* bonorum quæ antecesserant, quod res fiat rito.

atrocior: *Cum essent hæ nuptia plena dignitatis:* Deinde, quam ingeniosa illa parentelâ: *Saffia mater huius: (mater enim à me nominis causa, &c.)* Mox rem pederentim explicat, seruatis *id dicitur legibus.* Primum amat Saffia; deinde flagrat: Tertio tota inflammatur; & hæ flammæ exaggerantur à contrarijs: Magnæ procul dubio fuerunt, quæ pudorem, pudicitiam, pietatem, metum dedecoris, hominum famam vicerunt. Hæc enim istius libidinis fræna solent esse valentissima. Dein adiuncta in persona filiae illustri *id dicitur* exprimitur. Sed hæc tantum præludia: Quid, quomodo attollitur sequens oratio?

Tum verò illa egregia ac præclara mater, *Cluentia filia, non libidinis,* quam discretè appolitis inualefcit adiunctis? *lectum illum genialem,*
Ec
quem